

SAMHÄLLSKUNSKAP

för grundläggande vuxenutbildning

MARTIN TURESSON

CAPENSIS FÖRLAG AB

SPRÅKGRANSKNING
Elin Herrmann

*Capensis förlag AB
Falköping
www.capensis.se
e-postadress: info@capensis.se*

© 2012 *Capensis förlag AB och Martin Turesson*

ISBN-13:978-91-85887-41-5

*Första upplagan 2012
Tryck: Bulls Graphics AB, Halmstad*

*Illustrationer:
Jan Westling*

*Redaktör och grafik:
Jan Wiklund*

*Framsida: Svensk sommardag
Jan Wiklund*

*Baksida: Rosengård, Malmö
Mats Giselsso*

Boken är skyddad av upphovsrättslagen.

FÖRORD

Boken som du nu håller i din hand är så vitt jag förstår den första som har skrivits för den grundläggande vuxenutbildningens kurs i samhällskunskap på 15 år! Äntligen finns det en bok som utgår från hur vuxna och vuxna invandrare ser på samhället.

Boken är skriven utifrån mina sex års erfarenhet av att undervisa samhällskunskap på grundläggande vuxenutbildning. Givetvis har jag utformat innehållet i boken så att det också ska leva upp till Skolverkets kursplan inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå för ämnet Samhällskunskap som gäller från och med den 1 juli 2012. Med den här boken ska lärare och elever kunna arbeta mot att nå ämnets kunskapskrav.

Jag hoppas även att boken kan hitta sin plats på folkhögskolornas kurser på grundskolenivå. Med kompletterande material kan boken dessutom användas för prövning (eventuellt validering) av gymnasiekursen Samhällskunskap 1a1, vilket kan vara praktiskt för lärare som har elever som vill gå från grundläggande och vidare till gymnasial vuxenutbildning.

Bokens språk är tydligt och enkelt. Det ska hjälpa det stora flertalet elever på grundläggande vuxenutbildning som har svenska som andraspråk att kunna fokusera på innehållet. Dessutom finns ordlistor på varje sida i boken, där ord som inte förklaras i texten. Alla orden från ordlistorna kan också skrivas ut som en separat ordlista (en pdf-fil medföljer Lärarhandledningen).

Vissa sidor i boken har gul bakgrundsfärg. Den text som står där är tänkt som fördjupning. Det gäller även innehållet i de flesta av rutorna i boken. För mer tips om hur man arbeta med fördjupningarna i den här boken, se Lärarhandledningen.

Många människor förtjänar naturligtvis mitt tack för hjälp och stöd som de har givit mig under arbetet med den här boken. Jag tänker på alla personer i min närhet, men också på elever som jag har undervisat i samhällskunskap och på personer som har läst olika versioner av texten under arbetets gång. Ett särskilt tack vill jag rikta till följande personer som har kommenterat innehållet: professor Ludvig Beckman vid Stockholms universitet (kapitlet Integration), docent Magnus Hagevi vid Linnéuniversitetet (kapitlet Politiska partier och ideologier) samt universitetslektor Håkan Locking vid Linnéuniversitetet (sidorna 97-99).

Skillingaryd, maj 2012

Martin Turesson

Lärare i samhällskunskap på grundläggande och gymnasial vuxenutbildning

INNEHÅLL

DEMOKRATI	7	RIKSDAG OCH REGERING	39
Sveriges långa väg till demokrati	8	Valet i praktiken	40
Mänskliga rättigheter	9	Vilka ska sitta i riksdagen?	41
Korruption - ett problem för demokratin	10	Riksdagen samlas och väljer statsminister	42
Korruptionen i Sverige	11	Förhållandet mellan regering och riksdag	43
Diktatur	12	Arbetet i riksdag och regering	44
Föreningslivets och arbetslivets demokrati	14	Förvaltningen	46
Liberal och social syn på demokrati	16	Kontroll av makten	47
		Vem har den politiska makten i Sverige?	48
INTEGRATION	17	POLITISKA PARTIER OCH IDEOLOGIER	49
Integration - vad kan vi göra	18	Ideologier	50
Segregation	19	Svenska politiska partier	52
Assimilering	20		
Diskriminering	21		
Integration tar tid	22		
Bakgrunden spelar roll	23		
Svensk integrationspolitik i backspegeln	24	EUROPEISKA UNIONEN	55
Individer eller kollektiv	25	EU:s medlemsstater	56
Nationella minoriteter	26	Hur fungerar EU-politiken	57
Integration i ett internationellt perspektiv	28	EU:s ekonomi	58
		EU och omvärlden	59
		Nordisk gemenskap	60
		Jämförelse mellan de nordiska länderna	62
KOMMUNER OCH LANDSTING	29		
Kommunernas och landstingens historia	30		
Landstingen - sjukvård och kollektivtrafik	31		
Kommunernas uppgifter	32		
Beslutsfattande i kommuner och landsting	34		
Kommunernas framtid	36		
Kommunernas och landstingens ekonomi	38		

VÄRLDEN OCH FN	63	ARBETSLIVET	105
FN - Förenta Nationerna	64	Arbete	106
FN vill utveckla hela världen	65	Arbetsmarknad	107
FN:s arbete för fred, säkerhet och miljö	66	Sveriges arbetsmarknad förr och nu	108
FN:s arbete för mänskliga rättigheter	67	Utbildning för arbetsmarknaden	109
Makten i världen igår	68	Kollektivavtal	110
Makten i världen idag	69	Lagar på arbetsmarknaden	112
Makten i världen imorgon	70	Arbetslöshet	114
Terrorismen - aktuell, men inte ny	71	Arbetslöshetsförsäkring (a-kassa)	115
Världen idag - region för region	72	Arbetslöshetens orsaker	116
Migration	81	Arbetet som norm	118
Några politiska system i världen	82		
		MASSMEDIA	119
PRIVATEKONOMI	83	Sociala media	120
Bostäder	84	Massmedia och demokrati	122
Konsumtion	88	Massmedia i diktaturer	123
Spara och låna	90	Vad är en nyhet?	124
Socialförsäkringar	92	Opartistiska journalister	126
Privata försäkringar	94	Källkritik	128
		Uppslagsverk eller Wikis?	129
		Massmedias ekonomi	130
		Mediabilder	132
SAMHÄLLSEKONOMI	95		
Produktionsfaktorer	96	LAG OCH RÄTT	133
Det ekonomiska kretsloppet	97	Det svenska rättssystemet	134
BNP	98	Svenska lagar	136
Planekonomi och marknadsekonomi	100	Svensk familjelagstiftning	137
Inflation	102	Från brott till straff - viktiga begrepp	138
Från jordbruks- till informationssamhälle	103	Samhällets syn på brott och straff	140
Global marknadsekonomi	104	Brottsliga miljöer	141
		Brott i siffror	142